

Niektoré zásady nemeckého manželského práva s hľadiska práva platného v Slovenskej republike.

Použitá literatúra:

Grossdeutsches Eherecht, Kommentar von E. Volkmar-H. Antoni-H. G. Ficker-E. L. Rexroth-A. Hanz, vydanie z r. 1939.

Internationales Privatrecht von Gustav Walker, 5. vydanie z r. 1934.

Skratky:

E. G. — nový nemecký manželský zákon.

M. z. — zákonný článok XXXI/1894.

RGBl. — Reichsgesetzblatt.

BGB — Bürgerliches Gesetzbuch (platný v Altreichu).

ABGB — Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (platný v Ostmarke, v Sudetsku a v Protektoráte Č. a M.).

Hlavné zásady nového nemeckého manželského práva obsahuje zákon zo dňa 6. júla 1938 (RGBl. I. str. 807), ktorým sa sjednocuje právo o uzavieraní a o rozluke manželstva v krajine Rakúsko a na ostatnom území Ríše (v ďalšom E. G., t. j. Ehegesetz). Tento zákon platí v Sudetsku s účinnosťou od 1. januára 1939 (nariadenie zo dňa 22. decembra 1938, RGBl. I. str. 1987) a vzťahuje sa odo dňa 16. marca 1939 tiež na nemeckých štátnych príslušníkov Protektorátu Česko a Morava (nariadenie zo dňa 20. júla 1939, RGBl. I. str. 1309).

Podľa samostatného pomenovania zákona upravuje sa v ňom v podstate iba vznik (I. oddiel) a rozluka (II. oddiel) manželstva. Ostatné ustanovenia majú prechodný význam. Naproti tomu chýbajú v zákone ustanovenia o zasnúbení a predpisy medzinárodného práva súkromného. V tomto ohľade platia v jednotlivých právnych oblastiach Nemeckej ríše príslušné ustanovenia uvodzovacieho zákona k BGB, resp. ustanovenia ABGB (v Burgenlande aj §§ 1 až 5, 108 až 120 zák. čl. XXXI/1894).

Poukážem na najdôležitejšie a pre nás najzaujímavejšie a významné zásady nemeckého manželského práva so zreteľom na ustanovenia slovenského medzinárodného práva súkromného (§§ 108—120 zák. čl. XXXI/1894).

Zásada štátnej príslušnosti.

Nemecké manželské právo upravuje zásadne iba manželstvo nemeckých štátnych príslušníkov (nie napríklad príslušníkov Protektorátu Česko a Morava). Ohľadne cudzích štátnych príslušníkov rešpektuje sa právo ich vlasti (lex originis), a to nielen pri posúdení ich spôsobilosti k právnym úkonom a potrebného veku, ale tiež ohľadne ostatných náležitostí a predpokladov platného manželstva. Podobnú zásadu obsahuje aj náš manželský zákon (§§ 108, 111). Preto môže zásadne ne-

mecký štátny príslušník uzavrieť manželstvo v Slovenskej republike len, ak to pripúšťa nemecké právo. Podobne môže štátny príslušník Slovenskej republiky uzavrieť v Nemecku manželstvo len, ak to pripúšťa slovenské právo.

Táto zásada je však na viacerých miestach prelomená.

Tak čo do formalít uzavierania manželstva treba zachovávať zásadu *locus regit actum* (podrobnosti viď pri výkladoch o zásade obligatórneho civilného manželstva).

Ďalej sa nemôže aplikovať právo vlasti cudzinca, pokiaľ toto naráža na predpisy d'ordre public toho štátu, v ktorom sa posudzuje prípustnosť alebo platnosť manželstva (por. tiež §§ 111, 11, 12 a 13 MZ).

Ďalekosiahly prielom nastal na nemeckej strane v súvislosti s manželskou prekážkou rozdielnosti krvi (podrobnosti pri zásade ochrany nemeckej krvi).

Konečne sa má v právnej oblasti BGB použiť nemecké manželské právo aj ohľadne bývalej nemeckej štátnej príslušníčky, ktorá stratila výdajom za cudzieho štátneho občana príslušnosť v Nemeckej ríši, ak nemecký súd vyhlásil jej manžela za mŕtveho (§ 9 ods. 3, § 13 ods. 2 uvodzovacieho zákona k BGB). Keďže slovenské právo naproti tomu stojí v obore vyhlásenia za mŕtveho dôsledne na stanovisku *lex originis* (§ 735 zák. čl. I/1911), je tu daná pozitívna kolízia medzinárodného súkromného práva. Hoci sa počet prípadov, v ktorých môže nemecký súd vyhlásiť za mŕtveho príslušníka Slovenskej republiky obmedzuje ešte tým, že nezvestný musel mať posledné bydlisko v Nemecku a že tiež manželka tam v čase podania návrhu musela bývať, je tu predsa daná možnosť rozličného právneho postavenia slovenskej štátnej príslušníčky v slovenskom práve a v práve nemeckom. Tento rozpor môže mať ďalekosiahly význam i pri posúdení nového manželstva slovenskej príslušníčky. Túto kolíziu možno odstrániť iba dohodou medzi Slovenskou republikou a Nemeckou ríšou.

Zásada obligatórneho civilného manželstva.

V Nemeckej ríši možno uzavrieť platné manželstvo iba pred úradníkom osobného stavu (*Standesbeamter* — § 15 E. G.). Manželstvo uzavreté na území Nemecka iným spôsobom je *nullum negotium* a netreba ho ani napadnúť alebo vyhlásiť za neplatné.

To isté platí aj o cudzincoch, ktorí sa tam chcú sosobášiť vynímajúc príslušníkov štátov, s ktorými má Nemecká ríša konzulárnu dohodu, podľa ktorej sa pripúšťa takzv. konzulárny alebo diplomatický sobáš. Tak napr.: môže príslušník Slovenskej republiky v Nemeckej ríši uzavrieť platné manželstvo iba pred úradníkom osobného stavu, ba čo viac aj v Slovenskej republike sa podľa zásady *locus regit actum* uzná iba manželstvo, ktoré sa v Nemeckej ríši uzavrelo takýmto spô-

sobom (§ 113 ods. 1 Mz.). Pretože aj nemecké právo má podobné ustanovenia (čl. 11. ods. 1 uvádzacieho zákona k BGB, ohľadne právnej oblasti bývalého Rakúska vid' Walker, Internationales Privatrecht str. 660), uznáva toto aj cirkevný sobáš nemeckých štátnych príslušníkov, uzavretý v Slovenskej republike.

Zavedenie obligatórneho civilného manželstva je novotou v právnej oblasti býv. Rakúska a v Sudetsku, ďalej pre Protektorát Česko a Morava pokiaľ ide o manželstvo nemeckého štátneho príslušníka mužského rodu (§ 2 nariadenia z 20. júla 1939, RGBl. I. str. 1309). V právnej oblasti býv. Rakúska (mimo Burgelandu, kde platil § 29 zák. čl. XXXI/1894) bol pôvodne predpísaný cirkevný sobáš, a len pre osoby, ktoré neprislúchali k cirkvi štátom uznanej alebo ktoré neboli židmi, pripustil sa iba civilný sobáš (Walker na str. 641).

Zásada ochrany nemeckej krvi.

Podľa výsledkov nemeckého bádania o rase ohrozuje sa životná sila nemeckého národa prenikaním cudzej, najmä židovskej krvi do krvi nemeckej.

Prvou myšlienkou nemeckého zákonodarcu bolo preto zrušiť a znemožniť manželstvo arijských nemeckých štátnych príslušníkov so Židmi a zabrániť tým ďalšiemu vníkaniu židovskej krvi do nemeckého národa. Stalo sa tak jednoduchým vtelením norimberského zákona na ochranu nemeckej krvi a nemeckej cti (Gesetz zum Schutze des deutschen Blutes und der deutschen Ehre, zo dňa 15. septembra 1935, RGBl. I. str. 1246) a jeho vykonávacích nariadení do nemeckého manželského zákona (§ 4 E. G.). Obsah týchto predpisov, ktoré sa stali integrujúcou súčasťou nemeckého manželského zákona, určuje skutkovú podstatu vylučujúcej manželskej prekážky rozdielnosti krvi (Blutsverschiedenheit). Podľa tejto nemôže štátny príslušník nemeckej alebo príbuznej krvi uzavierať plné manželstvo so Židmi bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť (a to ani v cudzine, ak sa tak stane cieľom obídania zákazu), ba čo viac, osoby, ktoré proti tomuto zákazu konajú, prísne sa potrescú. Manželstvo proti tomuto zákazu uzavreté je zmätočné a deti z neho pochádzajúce sú nemanželskými deťmi. Žalobou o zmätočnosť podáva iba štátny zástupca a je prípustná aj po smrti jedného z manželov alebo po rozluke manželstva. Oslobodiť od tejto prekážky môže iba vodca a rišsky kancelár.

Prekážka rozdielnosti krvi je dvojstranná a treba preto skúmať jej podmienky jednak na strane arijskej (A), jednak na strane židovskej (B).

Ad A) Na arijskej strane sa prekážka rozdielnosti krvi neobmedzuje iba na štátnych príslušníkov nemeckej národnosti, ale zaväzuje tiež osoby, ktorých krv je príbuzná nemeckej

krvi, ovšem len, ak sú tiež nemeckými štátnymi príslušníkmi (podľa zásady štátnej príslušnosti). Čo sa má považovať za krv príbuznú nemeckej krvi, určuje sa výsledkami bádania na poli rasizmu. Podľa toho sem patrí v podstate krv všetkých európskych národov, vyjmúc Židov a Cigánov (Grossdeutsches Ehe-recht str. 66). Tak napríklad podlieha tiež osoba slovenskej národnosti, ktorá získa nemeckú štátnu príslušnosť, horeuvedenému zákazu. Naproti tomu však sa táto prekážka nevzťahuje na cudzincov, ak ich domovské právo nezakazuje manželstvo so Židom. Preto napríklad môže štátny príslušník Slovenskej republiky nemeckej národnosti aj v Nemecku uzavrieť platné manželstvo so Židom, lebo slovenské právo dosiaľ takéto manželstvo nezakazuje.

Výnimočne však platí uvedený zákaz aj pre osoby bez štátnej príslušnosti, ak tieto majú v Nemeckej ríši svoje bydlisko alebo pobyt (nielen prechodný) alebo ak boli pôvodne nemeckými štátnymi príslušníkmi (§ 15 nariadenia zo 14. novembra 1935, RGBl. I. str. 1334). Toto výnimočné ustanovenie je v rozpore s § 119 Mz., podľa ktorého sa má na manželstvo osoby, ktorej štátna príslušnosť sa nedá zistiť, upotrebiť zákon bydliska. Tak napríklad môže v Slovenskej republike uzavrieť manželstvo so Židom u nás bývajúcá osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá prípadne stratila nemeckú štátnu príslušnosť. Toto manželstvo sa však v Nemeckej ríši neuzná. Naproti tomu uznalo by sa u nás manželstvo so Židom, ktoré v Nemeckej ríši uzavrela osoba bez štátnej príslušnosti na tom základe, že sa tam zdržuje, ak má svoje bydlisko (stredisko majetkovoprávných vzťahov) v Slovenskej republike, hoci je toto manželstvo v Nemeckej ríši neplatné.

Ostáva ešte otázka, či môže nemecký štátny príslušník uzavrieť v Slovenskej republike platné manželstvo so Židom podľa slovenského práva. Nemecké právo uznáva takýto sobáš, ak len strany neuzavrely manželstvo v Slovenskej republike iba cieľom obídenia prekážky rozdielnosti krvi, ktorá by zabráňovala uzavrieť takéto manželstvo v Nemeckej ríši (to vyplýva a contrario z ustanovenia § 1 ods. 1 zákona na ochranu nemeckej krvi). S hľadiska slovenského práva treba pri posúdení tejto otázky — predpokladajúc, že manželská prekážka rozdielnosti krvi nenaráža na predpis d'ordre public v Slovenskej republike — rozlišovať tieto dva prípady:

a) Nemecký štátny príslušník chce sa v Slovenskej republike sosobášiť so Židovkou. Podľa ustanovení § 111 ods. 2 s ohľadom na § 108 Mz. má sa pri manželstvách cudzozemcov skúmať, či toto vyhovuje zákonom vlasti obidvoch manželov. V konkrétnom prípade preto treba skúmať, či manželstvo neodporuje ustanoveniam nemeckého manželského práva, teda v podstate, či nejde o obídenie prekážky rozdielnosti krvi v smysle § 1 zákona na ochranu nemeckej krvi. Ak sa teda

strany neodstáhovaly na Slovensko iba cieľom obídienia nemeckého práva, je manželstvo u nás prípustné a platné. — V opačnom prípade je manželstvo neplatné aj podľa nášho práva.

b) Nemecká štátna príslušníčka chce sa v Slovenskej republike sosoúbašit s občanom tunajším, ktorý je Židom v smysle nemeckého manželského práva. Takéto manželstvo treba v smysle § 109 Mz. pošudzovať podľa slovenského práva (vyjmúc otázku veku ženy a jej spôsobilosti konať) a je preto u nás prípustné a platné. V Nemeckej ríši, pravda, sa toto manželstvo uzná iba, ak nebolo uzavreté v Slovenskej republike len cieľom obídienia prekážky rozdielnosti krvi. Ak sa tedy takéto obídienie v skutočnosti stalo, nastáva ďalšia kolízia s hľadiska medzinárodného súkromného práva. Tento konflikt sa zmiernuje tým, že nemecká štátna príslušníčka získala v tomto prípade výdajom príslušnosť v Slovenskej republike, čím sa otázka platnosti manželstva vymyká z pošudenia s hľadiska nemeckého práva.

Ad B) Pokiaľ ide o pojem Žida, prekročuje nemecké manželské právo hranice zásady štátnej príslušnosti (*lex originis*) a vychádzajúc z kritéria pokrevného príbuzenstva definuje Žida bez ohľadu na jeho štátnu príslušnosť.

Pri tejto definícii (nariadenie zo dňa 14. septembra 1935, RGBl. I. str. 1334 a nariadenie z toho istého dňa RGBl. I. str. 1333) treba vychádzať od starých rodičov (to sú v normálnom prípade 4 rozliční ľudia) a podľa toho, kolíkí z nich boli Židmi (stačí fikcia, že dotyčná osoba bola členom židovskej náboženskej obce) rozoznávajú sa tri skupiny osôb so židovskou krvou:

1. Židia, — ktorých všetci starí rodičia alebo aspoň traja z nich (*Dreivierteljude*) boli Židmi,
2. položidia (tiež židovskí miešanci prvého stupňa *Halbjuden*;) — ktorí pochádzajú len od dvoch židovských starých rodičov a
- 3 štvrtžidia (*Vierteljuden*), tiež židovskí miešanci druhého stupňa, u ktorých je iba jeden zo starých rodičov Židom.

Do prvej skupiny (Židov) patria ešte položidia (skupina 2), ktorí sú nemeckými štátnymi príslušníkmi (návrat k *lex originis*) a ktorí alebo v čase od 16. septembra 1935 alebo neskoršie boli členmi židovskej náboženskej obce (a), alebo v tom istom čase uzavreli manželstvo so Židom (b), alebo pochádzajú z manželstva so Židom po 17. septembri 1935 uzavretého (c), alebo pochádzajú z telesného mimomanželského obcovania so Židom a narodili sa po 31. júli 1936 (d).

Toto rozoznávanie má veľký význam pri pošúdení platnosti manželstva osôb so židovskou krvou medzi sebou alebo s inými osobami (arijcami).

Ad 1. Vylučujúca prekážka rozdielnosti krvi vzťahuje sa vlastne v plnom rozsahu iba na prvú skupinu (Židov). Naproti tomu môžu v Nemecku uzavrieť manželstvo Židia bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť medzi sebou alebo s cudzími štátnymi príslušníkmi, v poslednom prípade však len za predpokladu, že právo vlasti cudzinca takéto manželstvo nezakazuje.

Ad 2. Pokiaľ ide o položidov, treba rozoznávať, či sú nemeckými štátnymi príslušníkmi alebo nie. Prví sú obmedzení pri uzavieraní manželstva s arijskými nemeckými štátnymi príslušníkmi (počítajúc do toho aj štvrtžidov) a viazaní na povolenie ríšskeho ministra vnútra a zástupcu vodcu. Manželstvo bez tohto povolenia uzavreté je síce platné, ale zakázané. Vo všetkých ostatných prípadoch môžu položidia nemeckej štátnej príslušnosti uzavrieť platné manželstvo bez povolenia. Tak napr.: môžu položidia nemeckej štátnej príslušnosti uzavrieť manželstvo medzi sebou, so Židmi, s arijcom cudzincom alebo s položidom cudzej štátnej príslušnosti. Položid cudzí štátny príslušník (napr. Slovenskej republiky) môže v Nemecku uzavierať platné manželstvo neobmedzene ako nemecký štátny občan nemeckej krvi, tak napríklad aj s arijcom (alebo štvrtžidom) nemeckej štátnej príslušnosti. Z uvedeného plynie, že položid má vlastne v nemeckom manželskom práve celkom výnimočné postavenie. Jedine on môže uzavierať platné manželstvo s každou osobou, so Židom alebo s arijcom. Tak sa napríklad pripúšťa v Nemeckej ríši manželstvo medzi Židom nemeckej a položidom slovenskej štátnej príslušnosti. Len čo však tento získa uzavretím manželstva (napríklad výdajom zá nemeckého štátneho príslušníka) alebo neskoršie nemeckú štátnu príslušnosť, stane sa Židom (Grossdeutsches Eherecht str. 70).

Ad 3. Štvrtžidia sa rovnajú takmer osobám nemeckej krvi a môžu uzavierať platné manželstvo s týmito alebo medzi sebou. Jedine v tom prípade, ak sú obidvaja štvrtžidia nemeckými štátnymi príslušníkmi potrebujú k tomu povolenie vodcu a ríšskeho kancelára. Manželstvo bez tohto povolenia uzavreté je síce zakázané avšak platné (nie trestné). Zákonodarca tu zrejme počítal s asimiláciou židovskej krvi u osôb (štvrtžidov), ktoré majú prevážne nemeckú krv, lebo deti z manželstva medzi štvrtžidom a osobou nemeckej krvi sú už arijcami s hľadiska nemeckého manželského práva. Preto sa vylučuje manželstvo štvrtžida so Židom alebo s položidom nemeckej štátnej príslušnosti.

K prekážke rozdielnosti krvi treba ešte dodať, že nemeckú krv neohrozuje iba krv židovská, ale vôbec krv cudzia, najmä Cigánov, Černochovo, mulatovo atď. Preto sa zakazuje (§ 6 nariadenia zo 14. septembra 1935, RGBl. I. str. 1934) nemeckému štátnemu príslušníkovi nemeckej krvi uzavierať manželstvo s horeuvedenými osobami, pravda len za ďalšieho predpokladu, že sa môže očakávať potomstvo, ktoré ohrozuje čistotu ne-

meckej krvi. Preto sa napríklad pripúšťa manželstvo černo-cha cudzieho štátneho príslušníka s nemeckou štátnou príslušníčkou nemeckej krvi, ak táto nadobudne výdajom cudzie štátne občianstvo, lebo deti z toho manželstva už nie sú nemeckými štátnymi príslušníkmi.

Zásada rozlučiteľnosti manželstva.

Nemecký manželský zákon pripúšťa pre budúcnosť iba rozluku manželstva (Ehescheidung). To je podstatný rozdiel od nášho práva, ktoré pozná aj rozvod od stola a loža (Trennung der Ehe). Bývalé právo v Nemeckej ríši poznalo síce ešte zrušenie manželského spoluzitia (Aufhebung der Ehelichen Gemeinschaft, §§ 1575 BGB), avšak aj toto odlišujú niektorí nemeckí právnici od rozvodu manželstva (od stola a loža), lebo zrušenie manželského spoluzitia nezakladalo možnosť premeny rozhodnutia na rozluku manželstva na návrh hoci len jednej manželskej strany (ako napríklad naše právo, § 107 Mz.).

Pre právnú oblasť bývalého Rakúska, kde do účinnosti nemeckého manželského zákona sa nepripúšťala rozluka katolíckych a tým prevážneho počtu manželstiev (§ 111 ABGB.), znamená pripustenie rozluky podstatné novum. Nemecký manželský zákon však išiel ešte ďalej a umožnil zjednodušeným spôsobom rozluku aj takých manželstiev, ktoré bývalé rakúske sudy rozviedly iba od stola a loža (poznámam, že — na rozdiel od právnej terminológie v Nemecku — označoval sa v bývalom Rakúsku rozvod od stola a loža výrazom »Scheidung von Tisch und Bett« a rozluka manželstva slovom »Trennung«). O rozluke takýchto manželstiev rozhodne príslušný úradný súd v nespornom pokračovaní na návrh hoci len jednej manželskej strany. Smerodajnou a rozhodujúcou pre vyslovenie rozluky manželstva v tomto prípade je iba otázka, či manželia obnovili manželské spoluzitie alebo nie (§ 115 EG.).

Nemecký manželský zákon odstránil ďalej zmätky v manželskom práve bývalého Rakúska, nastalé z rozporu názorov a rozhodnutí administratívnych úradov a súdov v otázke takzvaných dišpenzovaných manželstiev (Dispensehen). Ako som už uviedol, vylúčil § 111 ABGB súdnu rozluku katolíckych manželstiev. Predsa však mohla manželská strana uzavrieť nové manželstvo, hoci prvé manželstvo ešte trvalo, ak príslušný administratívny úrad to povolil. Takto vzniklo po prevrate (po r. 1918) okolo 50.000 dišpenzovaných manželstiev, ktoré však od roku 1930 bývalé rakúske sudy, operajúce sa o stanovisko Najvyššieho súdneho dvora vo Viedni, neuznávaly a vyhlasovali za neplatné, považujúc tieto prípady za dvojná-sobné manželstvá. Bývalý ústavný súd vo Viedni však trval na tom, že sudy nemôžu skúmať správnosť dišpenzu, ktorý je administratívnym aktom, a zrušoval rozhodnutia súdov, ktorými sa vyhlasovali dišpenzované manželstvá za neplatné (Walker na str. 618).

Tento neudržiteľný právny stav napravil nemecký manžel-
ský zákon tým, že uznal platnosť dišpenzovaných manželstiev,
ak sa tieto ešte právoplatne nezrušili, za predpokladu, že súd
na návrh, podaný do 1. januára 1939 nezistil, že manželia (roz-
umej dišpenzovaného manželstva) nežili dňa 1. apríla 1938
v manželskej spoločnosti (§ 112 E. G.). Predošlé manželstvo
treba v prípade platnosti dišpenzovaného manželstva považo-
vať za rozlúčené uzavretím dišpenzovaného manželstva (§ 122
E. G.). V opačnom prípade, ak totiž nie sú splnené predpokla-
dy uznania dišpenzovaného manželstva, má sa toto vyhlásiť
za neplatné a platí pôvodné manželstvo.

Tým sa vyriešila aj otázka uznania dišpenzovaných man-
želstiev so strany slovenského manželského práva. Pred účin-
nosťou nemeckého manželského zákona bolo aj u nás sporné,
či zanikol prvý manželský sväzok uzavretím dišpenzovaného
sobášu, resp. či platí dišpenzovaný sobáš. Táto otázka sa vy-
skytne najmä v prípadoch, v ktorých ide o manželstvo osôb,
z ktorých je jedna príslušníkom Slovenskej republiky. Mohol
by si napríklad vziať príslušník Slovenskej republiky bývalú
príslušníčku býv. Rakúska za manželku, ktorej sa udelil diš-
penz a dopustil by sa týmto zločinu bigámie? So stanoviska
práva platného v Sudetsku a v Protektoráte Česko a Morava
bola táto otázka rozhodnutím býv. Najvyššieho súdu v Brne
(č. 13107 roč. XV. sbierky Dr. Vážneho) z roku 1933 rozrieše-
ná v tom smysle, že Najvyšší súd neuznal platnosť dišpenzu
od manželskej prekážky bigámie (podľa § 62 ABGB) a prehlásil
manželstvo býv. česko-slovenského príslušníka uzavreté s bý-
valou rakúskou príslušníčkou na základe dišpenzu, udeleného
manželke rakúskym úradom, za neplatné. Týmto sa priklonil
býv. Najvyšší súd v Brne k názoru Najvyššieho súdneho dvo-
ra vo Viedni. Pokiaľ ide o právo slovenské, nemožno v duchu
ustanovení §§ 108, 110, 21 a 12 Mz. uzavierať manželstvo na
základe dišpenzu udeleného v Rakúsku ani v Slovenskej re-
publike a tiež manželstvo takto v cudzine uzavreté by sa ne-
uznalo. Podobne by vzhľadom na § 111 Mz. s ohľadom na § 12
Mz. nemohli uzavrieť na území Slovenskej republiky manžel-
stvo bývalí rakúski štátni občania na základe dišpenzu, udele-
ného im rakúskym úradom, ani medzi sebou, lebo prekážka
trvajúcего manželstva má povahu absolútnu a naráža na pred-
pis d'ordre public.

Tieto rozpory odstránil nemecký manželský zákon tým,
že za určitých okolností vyhlásil pôvodné manželstvo za roz-
lúčené, v opačnom prípade dišpenzované manželstvo za ne-
platné. Toto ustanovenie viaže aj slovenské súdy.

Pokiaľ ide o predošlý právny stav v Sudetsku, znamená
zavedenie nemeckého manželského zákona vylúčenie mož-
nosti rozvodu manželstva. Manželstvá, rozvedené podľa usta-
novení platných tam do účinnosti nemeckého manželského zá-
kona, možno podľa § 32 nariadenia o zavedení veľkonemecké-

ho manželského zákona na územie Sudetska (z 22. decembra 1938 RGBl. I. str. 1987) rozlúčiť zjednodušeným spôsobom (analogicky ako v prípade rozhodnutí býv. rakúskych súdov podľa § 115 E. G.).

Nemecký manželský zákon ďalej rozmnožil počet doteraz známych rozlukových dôvodov a rozšíril niektoré skutkové podstaty bývalých rozlukových dôvodov. S hľadiska slovenského manželského práva sa tu stretieme s neznámym dôvodom rozluky pre bránenie sa proti potomstvu (§ 48 E. G.), pre duševnú poruchu alebo chorobu (§§ 50, 51 E. G.), pre nákazlivú alebo odpor vzbudzujúcu nemoc (§ 52 E. G.) a pre neplodnosť — nemožnosť (impotencia generandi prípadne aj subsequens — § 53 E. G.).

Kvalifikovaný prípad cudzoložstva ako rozlukového dôvodu nastáva, ak sa manželská strana, ktorá je štátnym príslušníkom nemeckej alebo príbuznej krvi, dopustí cudzoložstva so Židom. Tento dôvod rozluky sa nepremelčí. (§ 57 ods. 2 E. G.).

Naproti tomu odpadá rozlukový dôvod pre cudzoložstvo, ak poškodená manželská strana k cudzoložstvu privolila alebo ho svojim chovaním úmyselne umožnila alebo uľahčila (§ 47 E. G.).

Už samotné označenie nových rozlukových dôvodov svedčí o úmysle zákonodarcu uskutočniť tieto národnosocialistické zásady: ochrana krvi, a mnoho, avšak zdravých detí.

Z á v e r .

Týmto som ešte zďaleka nevyčerpal všetky novoty a zvláštnosti nemeckého manželského práva. Tak by bolo treba zmieniť sa najmä o ďalšej manželskej prekážke pre nedostatok schopnosti (Ehetauglichkeit — na rozdiel od spôsobilosti vekovej — Ehefähigkeit), ktorá obdobne ako prekážka rozdielnosti krvi má chrániť životaschopnosť nemeckého národa (§ 5 E. G.). Hlavnou myšlienkou je tu zabrániť manželstvo s osobami, zaťaženými dedičnými chorobami.

Avšak aj uvedené zásady dokazujú, že nemecký manželský zákon položil nielen základy k sjednoteniu manželského práva v celej Nemeckej ríši, ale že je vlastne právnickým výrazom nemeckého národného socializmu.

Dr. Miloslav Takáč :

Či možno podľa § 293 Tr. p. rozsudky vyhlásovať neverejne.

Podľa § 101 zákona z 29. februára 1920 č. 121 Sb. z. a n., ktorým sa uvádza ústavná listina Československej republiky, (v ďalšom texte: »bývalá Ústava«) rozsudky vo veciach trestných sa musely vyhlásovať vždy verejne a verejnosť na po-